

Folkhälsomyndigheten

Indikatorbeskrivning

Oregistrerad snusanskaffning

Datum: 2025-02-07

Indikatoruppgifter

Indikatornamn: Oregistrerad snusanskaffning
Indikatoransvarig myndighet/organisation: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)
Indikatortyp: Utfallsindikator
Redovisningsnivå: Riket

Källa

Namn på undersökning: Monitormätningarna
Ansvarig myndighet/organisation: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

Beskrivning av register/undersökning:

Monitormätningarna genomförs i den svensktalande befolkningen 17–84 år. Datainsamlingen sker med hjälp av ett frågeformulär som besvaras via telefonintervju eller (sedan 2019) en digital enkät, vilken distribueras till respondenterna via en sms-länk. Urvalet dras ur PAR-konsument, som är en databas med samtliga för undersökningen tillgängliga telefonabonnenter. Urvalet är individbaserat och personer med fasta telefonnummer och/eller mobilnummer ingår. Nya urval genomförs varje vecka och varje urval bearbetas under en fyraveckorsperiod. Intervjuer genomförs löpande under året under alla veckodagar, förutom storhelger. Totalt deltar ungefär 350 personer i veckan, vilket motsvarar drygt 18 000 personer per år. Under perioden 2018–2020 ställdes alkoholvanefrågorna endast till en begränsad del av urvalet. För mer information, se publicerade rapporter från Monitormätningarna på CAN:s hemsida www.can.se.

Metodbeskrivning

Indikatordefinition:

Antal snusdosor per invånare 15 år och äldre. Den oregistrerade anskaffningen består av resandeförda snusdosor. För en mer utförlig beskrivning av indikatorn se 'Indikatorbeskrivning'.

Specifisering av variabler:

Oregistrerad snusanskaffning består av resandeförda snusdosor.

Följande fråga ligger till grund för beräkningarna av den oregistrerade snusanskaffningen:

1. Resandeförda snusdosor Frågeformulering: Har du varit utomlands någon gång under de senaste 30 dagarna? (Även dagsresor till t.ex. Danmark och Finland räknas) Svartalternativ: 'Ja', 'Nej' eller 'Vet ej'.

Om man varit utomlands under de senaste 30 dagarna: Frågeformulering: Hur många gånger har du varit utomlands under de senaste 30 dagarna? Svartalternativ: Antal gånger.

Frågeformulering: Tog du med dig hem något av följande i samband med din senaste utlandsresa? Alkohol - Svartalternativ: 'Ja', 'Nej', 'Osäker' eller 'Vet ej'. Cigaretter - Svartalternativ: 'Ja', 'Nej', 'Osäker' eller 'Vet ej'. Snus - Svartalternativ: 'Ja', 'Nej', 'Osäker' eller 'Vet ej'.

Fråga till de respondenter som uppgivit att de tagit med sig snus hem: Frågeformulering: Tog du med dig snus själv eller tillsammans med andra, t.ex. din sambo eller partner? Svartalternativ: 'Ensam', 'Tillsammans med andra' eller 'Vet ej/ej svar'.

Fråga till de respondenter som tog med sig snus tillsammans med andra: Frågeformulering: Kan du avgöra hur mycket ni tog med er tillsammans? Svartalternativ: 'Ja', 'Nej' eller 'Vet ej'.

Fråga till de respondenter som tog med sig snus tillsammans med andra och kan avgöra hur mycket man tog med sig tillsammans: Frågeformulering: Hur många vuxna, inklusive dig själv, var ni som tog med snus tillsammans? Svartalternativ: '2 personer', '3 personer', '4 personer', '5 personer', '6 personer', '7 personer', '8 eller fler personer' eller 'Kan ej avgöra/Vet ej'.

Följande fråga ställs både till dem som tog med sig snus själva eller tillsammans med andra: Frågeformulering: Hur många dosor snus hade du/ni med er till Sverige den senaste gången? Svartalternativ: Antal dosor.

Indikatorn är uppdelad i två segment. Ett segment avser nuvarande metod från och med 2019 och ett segment avser tidigare metod fram till 2019.

Beskrivning av beräkning:

Resandeförda snusdosor Antal snusdosor som respondenten tog med sig hem vid den senaste resan multipliceras med antal gånger respondenten varit utomlands under de senaste 30 dagarna. De respondenter som tog med sig snus tillsammans med någon eller några andra får sina införda dosor dividerade med det antal personer man tog med sig snusdosorna tillsammans med. Om exempelvis en respondent tar med sig 100 dosor tillsammans med sin partner divideras det med två, vilket innebär att respondentens totalt införda antal blir 50 dosor. Detta tillvägagångssätt används för att undvika att samma antal dosor uppges av flera personer.

För beräkningarna av mängden infört snus har en övre gräns satts till 200 dosor per person och resa. Ingen respondent i Monitormätningen har dock varit i närheten av att rapportera införsel av så många dosor.

De som deltar i undersökningen viktas sedan 2019B med hänsyn till variablerna kön, ålder, utbildningsnivå, utländsk bakgrund och region (SKR-region). Till och med 2019A viktades resultaten med avseende på kön, ålder och region (H-region). För mer information, se CAN-rapport 182, 201, 202, 204 och 207.

Då de årliga skattningarna baseras på få respondenters svar och därmed stora slumpmässiga variationer från år till år används 3-års glidande medelvärden.

Svarsfrekvens:

Bortfallet har ökat successivt under perioden, vilket har varit en generell utveckling för den här typen av undersökningar. 2003 var bortfallet 50 % och därefter ökade det till 74 % 2016/17. Sedan dess har däremot en nedgång skett och 2021 var bortfallet 66 %. Det som definieras som bortfall i undersökningen är gruppen av personer som av olika skäl inte gått att nå för intervju eller som inte velat ingå i undersökningen. Denna grupp har dock ersatts av andra personer från urvalet som intervjuats istället för att erhålla det önskade antalet respondenter. För mer information se CAN-rapport 142 och 152.

Jämförbarhet över tid

Till följd av metodologiska förbättringar (utökad svarsväg och förfinad viktvariabel) är resultaten inte fullt jämförbara före och efter 2019. Detta år genomfördes parallella datainsamlingar för att kunna effekterna på resultaten med tidigare (2019A) och nuvarande (2019B) metodik.

Utvecklingsarbete

Vid halvårsskiftet 2013 genomfördes vissa förändringar i den metodik som används i Monitormätningarna. Innan ändringen var urvalet ett telefonnummerbaserat representativt befolkningsurval av svensktalande personer. Det omfattade hushållstelefonnummer med kompensation för hemliga telefonnummer. Ett urval drogs per månad och intervjuerna genomfördes under drygt två veckor varje månad. Numera används ett individbaserat urval och intervjuerna genomförs kontinuerligt, med ungefär 350 intervjuer per vecka. Ett nytt urval dras varje vecka och det bearbetas under fyra veckor. Åldersintervallet för personerna i urvalet ändrades från 16-80 år till 17-84 år, förändringarna har dock påverkat resultaten i liten utsträckning, vilket innebär att de redovisade uppgifterna är jämförbara över tid. För mer information om de förändringar som genomfördes 2013 se CAN-rapporterna 140 och 142.

Från och med 2017 års rapport ingår inte längre köp av smuggelssnus som redovisats i föregående CAN-rapport (nr 151). Orsaken är att underlaget bedömts vara alltför litet (endast 3 personer av 18 000 uppgav sådant köp år 2014).

Metodologiska förbättringar genomfördes inför 2019 och detta år genomfördes parallella datainsamlingar med tidigare (2019A) och nuvarande (2019B) metod. Som nämnts ovan förfinades viktörfarandet från och med 2019B, samtidigt som respondenterna även gavs möjlighet att själva besvara enkäten digitalt, som ett alternativ till telefonintervju. Detta har påverkat resultatens jämförbarhet över tid. För mer information, se CAN-rapport 182, 201, 202 och 204.